

49. Eke kyrka.

Runristningar finnas på två ställen i tornrummet.

a) På västra väggen, N om västportalen, 0,83 m från portalens kant, 1,12 m över trägolvet. Trådsmala, grunda runor, ristade i kalkputs. Mycket ömtålig ristning.

-i--in : fyrir : nikulasa : sial

»Bedjen för Nikulas' själ.»

R. 1 har nu utseende av **r**, men har sannolikt varit ett **b**; r. 3-4, som nu likna **gg**, sannolikt ursprungligen **bb**; sålunda det första ordet **bipin**.

Om namnet *Nikulas* se ovan G 11.

b) På norra väggen, ungefär mitt emellan nordvästra hörnet och uppgången i tornet, 0,85 m över trägolvet. En följd av omkring 15 runor, omkring 1½ cm höga. Därjämte 4 runor nedanför. Endast några få av dessa runor äro läsbara:

itō uiki pad - - -

50. Eke kyrka.

Pl. 22.

Litteratur: P. A. Sæve, Reseberättelse 1864 (ATA), s. 193, Gotland 1864 (hs S 40 n i UUB), s. 74; C. Sæve, Brev till P. A. Sæve den 11/9 1864 (hs R 623: 5 i UUB, s. 633); O. v. Friesen, Anteckningar 1923 (UUB).

Äldre avbildningar: P. A. Sæve, teckning a. a.; A. Edle foto (ATA).

Runor finnas ristade med kniv i sandstenen i den södra långhusportalens östra post på yttre sidan. Jämte en del klotter står här, med stora, djupt huggna runor (omkring 4 cm höga):

olau : iacobi nil

m d l -

Därunder står med vanliga siffror året 1659. Tydligt har det varit ristarens avsikt att ovanför återge detta i latinsk form med runor, sålunda MDCLIX, ehuru han icke har helt lyckats skära in alla tecknen. På A. Edles foto 1936, här återgivet på pl. 22, äro runorna **nil** skymda.

nil är sannolikt fel för **fil**, d. v. s. *filius*. Inskriften torde sålunda ha innehållit ett mansnamn *Olaus Iacobi fil*. Olov Jakobsson, jämte året 1659. Om namnet *Olov* se G 8, om *Jakob* se G 13.

Petsarve, Eke sn.

I biskop G. Wallins samlingar *Analecta Gothlandica* 2, s. 723 b (inhäftat pappersblad) finns följande handskrivna anteckning: »Berettas at wid Pesarve uti Eke skolat finnas en gammal Pergaments Rulla skrifwen på ena sidan med Runa Bokstäfwer. Äfwen och at der funnits några gamla Runstafwar.»

Alva socken.

I prästerskapets rannsakingar år 1667 (F 1 9: 3, s. 173) ingå följande uppgifter från kyrkoherden i Alva och Hemse Johan I. Canutius: »utj Alffheedz Kyrkio, 1 Steen mz några fåå gamble *bookstaffver* på icke fulkomlig lijka Runa- ey eller Munkeskrifft. Steenen ligger för altaret, för någon tijdh sedan Sahl. Herr Matz Broder ther under begraffven huars nampn mz Danska bookstaffver ähr sedan ther på uthuggit ... uti Rantzarffve gård i Alffheed een Steen under en Skårsteen satt Halff offvan Halff ind i Jorden grafven mz några få, 4 eller 5 Runabokstaffver på uhrminnes när han ähr dijtlagd!»

Inga runinskrifter finnas från Alva i Liljegrens samlingar.

51. Lilla Kruse, Alva sn. Nu i Gotlands Fornsal.

Pl. 17.

Litteratur: P. A. Säve, Gotländska samlingar (UUB hs R 623: 5 s. 795, R 625: 12 s. 65); G. Gustafsson, Anteckningar sept. 1880 och juli 1882 ur Gotlands Fornsals inventariebok (ATA); G. Stephens, Old Northern Runic Monuments 3 (1884), s. 317; H. Pipping, Om runinskrifterna på de nyfunna Arde-stenarna (1901), s. 43, Runinskrifter undersökta år 1902 (ATA); O. v. Friesen, Anteckningar 1922 (UUB).

Äldre avbildningar: P. A. Säve, teckning (i R 623: 5 s. 795); G. Gustafsson, teckning den 18/7 1882 (ATA, bildarkivet); H. Pipping foto 1902 (ATA); O. v. Friesen och J. W. Hamner foto (ATA).

Fragment av en runsten, enligt P. A. Säve funnet år 1862 i ett gammalt hus i gården L. Kruse, och 1878 liggande i brygghusspisen. Nu i Gotlands Fornsal (inv.-nr 2150).

Rödaktig, grovkornig kalksten. Fragmentets höjd 0,67 m, bredd 0,42 m; största tjocklek 14 cm. Fragmentet utgör övre delen av en gravsten. På v. sidan är stenens ytterkant avslagen med inskriftens början. Stenens mitttyta upptages av ett ringkors i relief. Stenens överkant är huggen rund. Baksidan är ojämn. Den korta inskriften har följt stenens ytterkant mellan de horisontala korsarmarna. Runorna äro väl huggna och tydliga.

Inskrift:

... - uiparfi : a mik
5 10

»... -arve äger mig.»

Till läsningen: R. 1 har sannolikt varit **h**; huvudstavens nedre del är tydlig; spår finnas även av bistavarna på h. sidan. 5 och 9 **a** ha bistav endast t. v. 6 **r** har formen **R**. Hela stenen har varit symmetrisk; så också inskriften. Man kan i så fall räkna med att framför r. 1 ha stått 7 eller 8 runor och att sålunda inskriften i sin helhet har bestått av omkring 20 runor.

Inskriften har börjat med ett personnamn; detta har stått på den förlorade vänstra delen av stenen: »N.N. äger mig.» Till namnet har såsom bestämning lagts ett tvåledat ord, slutande på fgutn. *arve* m. arvinge, son. Förleden har varit ett mansnamn i genitiv, sålunda en sammansättning med *-viþr*, gen. *-viþar*; *-viþa(r)-arve* > *-viþarve*. En mängd sådana sammansättningar med *-arve* finns bevarade i gotländska ortnamn (H. Gustavson i *Ortnamnssällskapets i Uppsala årsskrift* 3, 1938, s. 42 f.). I Alva sn finns åtminstone ett gårdsnamn på *-arve*, som skulle kunna komma i fråga, nämligen *Gandarve*; det återgår troligen på ett äldre **Gagnviþar arvar* nom. pl. Gagnvids arvingar, senare **Gagnviþ-arvar*, varav (i gen. pl.) *Gandarve*. Jfr om *Gandarve* i Frøjels sn H. Gustavson a. a. Sålunda: »N.N. Gandvids arvinge (son) äger mig.» — Om ortnamn på *-arve* se även H. Ståhl, *Bebyggelsenamn på -arvet i Falutrakten* (1941).